

Informeel onderwijs maakt jongeren sterker

Vier redenen waarom het wetsvoorstel 'Toezicht informeel onderwijs' afgewezen moet worden

MissieNederland - koepelorganisatie van honderden christelijke organisaties en geloofsgemeenschappen en vertegenwoordiger van een beweging van evangelicale christenen - gelooft in de kracht van het informeel onderwijs dat op talloze jeugdverenigingen, scoutinggroepen, catechesegroepen en kinderclubs wordt gegeven.

Het zijn waardevolle plekken waar kinderen en jongeren in een veilige, sociale omgeving leren wortelen in de eigen traditie, om vandaaruit vervolgens open en respectvol met beide benen in de samenleving te staan. Bij MissieNederland zijn een veertigtal organisaties en honderden kerken aangesloten die zelf informeel onderwijs geven of materialen en trainingen hebben ontwikkeld voor informeel onderwijs. Het wetsvoorstel Toezicht informeel onderwijs onderkent de kracht en de waarde onvoldoende van deze vorm van onderwijs. Sterker nog, het schaadt grond- en mensenrechten en vergroot het wantrouwen in de samenleving.

Bloei

Als christenen willen wij ons in navolging van Jezus Christus inzetten voor de bloei van de samenleving. Het informeel onderwijs is van onschatbare waarde voor onze samenleving en moet juist alle ruimte krijgen. MissieNederland is al twee jaar in gesprek met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en andere organisaties over de beleidsagenda informeel onderwijs. Het wetsvoorstel Toezicht informeel onderwijs zoals dat is opgesteld door Mariëlle Paul, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, is wat ons betreft niet alleen onwenselijk maar zelfs schadelijk. Waarom? We geven in dit artikel vier belangrijke redenen.

1. Informeel onderwijs is onmisbaar voor een gezonde samenleving

Informeel onderwijs betreft niet alleen kinderen en jongeren, maar ook miljoenen vrijwilligers, ouders, grootouders en andere betrokkenen. Het bouwt relaties op tussen leeftijdsgenoten onderling en tussen de verschillende generaties. Het verbindt buurt-, dorps- en stadsgenoten. Deze plekken zijn ontzettend belangrijk voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden, zelfbewustzijn, de eigen identiteit en het vormgeven en ervaren van zingeving.

Het zijn plekken waar je leert je stevig te wortelen in je eigen traditie, waardoor je vervolgens met beide benen in de samenleving kunt staan: open, dialogisch en

respectvol. Doordat je stevig verbonden bent met je eigen traditie kun je bruggen slaan naar mensen die anders in het leven staan. Het informeel onderwijs is voor veel kinderen en jongeren in Nederland een essentieel onderdeel van waaruit zij in onze samenleving leren functioneren. Natuurlijk moet dit binnen de kaders en grenzen van onze rechtstaat gebeuren, met respect voor mensen die andere overtuigingen hebben. Informeel onderwijs, zoals dat in geloofsgemeenschappen en het jeugdwerk in onze kerken plaatsvindt, biedt die vormende plek.

Juist in deze tijd waarin veel jonge mensen vastlopen, blijkt keer op keer uit onderzoek dat contacten tussen generaties en gesprekken over geloof en zingeving van onmisbare waarde zijn voor het welzijn van kinderen en jongeren. Dit is ook waarom vanuit andere ministeries en overheidsorganen het informeel onderwijs juist wordt gestimuleerd. MissieNederland en haar achterban ervaren doorgaans veel waardering en vertrouwen voor het informeel onderwijs.

1. Een benadering van informeel onderwijs vanuit zorg en achterdocht is schadelijk voor onze samenleving

Een samenleving gedijt bij een basis van respect en vertrouwen, mét heldere wettelijke kaders waarbinnen iedereen geacht wordt te blijven. Een samenleving waar diverse groepen binnen die kaders vorm kunnen geven aan de vorming van kinderen en jongeren. In Nederland bloeit het jeugdwerk vanwege deze vrijheid, het vertrouwen en een positieve stimulans vanuit de overheid. Het is niet gebaat bij onnodige inspecties of bij opgelegde professionalisering.

Natuurlijk is het logisch dat uitwassen in het informeel onderwijs goed in de gaten worden gehouden en worden aangepakt. Er zijn terechte zorgen dat jonge mensen geïsoleerd worden, ondemocratische ideeën aanleren of worden aangezet tot haat en discriminatie. In plaats van zich alleen te richten op deze, vaak door het buitenland gefinancierde, uitwassen in het informeel onderwijs raakt deze wet al het informeel onderwijs, van de scouting tot en met de jeugdvereniging. Daarmee wordt gekozen voor een benadering van het informeel onderwijs vanuit angst, zorgen en achterdocht. Dit voedt een cultuur van wantrouwen. Een sentiment dat onvruchtbaar en schadelijk is voor onze samenleving.

Dit wantrouwen is op meerdere manieren schadelijk. Het kan ervoor zorgen dat ouders hun kinderen niet meer durven toe te vertrouwen aan de groepen die informeel onderwijs bieden. Het kan ook zorgen voor wantrouwen richting een controlerende overheid.

1. Laat informeel onderwijs informeel blijven: dat is een kracht In de beleidsagenda Informeel onderwijs, waar dit wetsvoorstel bij hoort, wil minister Paul de

kwaliteit en veiligheid van het informeel onderwijs verbeteren en stimuleren. Dat juichen we toe! Bijvoorbeeld: de voorstellen om de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) verplicht te stellen en om methoden en pedagogische vaardigheden te verbeteren. Natuurlijk is het belangrijk dat christelijke organisaties en geloofsgemeenschappen blijven werken aan veilige plekken voor jonge mensen. We moedigen onze achterban ook daartoe aan.

Bovenstaande goede kaders en richtlijnen zijn echter iets anders dan de formalisering van het informeel onderwijs waar de wet op aanstuurt. Juist het informele karakter is wat eigen is aan opvoeding in het algemeen en aan informeel onderwijs in het bijzonder¹

¹ ‘Opvoedpaniek is nergens voor nodig’, interview met Rita Kohnstamm, Trouw, 8 maart 2024 . Door verschillende opvoeders - ouders, vrijwilligers, opa’s en oma’s - worden kinderen binnen hun vertrouwde kring gevormd. Vaak zetten zij daar vervolgens zélf hun eerste stappen in het leiden van anderen. Informeel onderwijs vormt zo een prachtige oefenplek om je zonder prestatiedruk te kunnen ontwikkelen.

1. Dit wetsvoorstel schaadt de grondrechten Het wetsvoorstel Toezicht informeel onderwijs raakt aan grondrechten, zoals de vrijheid om te verenigen en de vrijheid van godsdienst. Veel (juridische) experts² zetten vraagtekens bij het voorstel zoals het er nu ligt. MissieNederland is van mening dat deze wet de grondrechten ondergraaft.

In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel staat: *‘Ook informeel onderwijs over leerstellingen die een rechtstreekse uitdrukking vormen van een binnen de betreffende religieuze stroming redelijk gangbare geloofsopvatting blijven toegestaan (bijvoorbeeld over de wijze waarop geslacht invloed heeft op de benoembaarheid in religieuze functies)’*. Het is ons inziens niet de taak van de onderwijsinspectie om te bepalen wat ‘gangbare’ geloofsopvattingen zijn. Als het gaat om discriminatie, racisme of terrorisme, hebben we in Nederland gelukkig stevige kaders. Daar heeft iedere onderwijsinstelling - formeel of informeel - zich al aan te houden.

In Nederland moeten we juist de diversiteit van tradities en geloofsovertuigingen koesteren en beschermen. Een overheid mag niet bepalen wat iemand wel of niet gelooft en we hebben de vrijheid om kinderen en jongeren te onderwijzen over het christelijk geloof. Onderwijsinspecteurs die zich als toezichthouders op informeel onderwijs richten en zelf moeten bepalen wat wel of niet ‘gangbaar’ zou zijn, is zeer onwenselijk!